

พิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้ง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
รูปแบบและการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1975 ถึงปีคริสต์ศักราช 2012.

Rituals of Dies In Hmong In The Lao People'S Democratic
Republic: Pattern and Change after 1975 To 2012.

สุพจน์ ทองเนื้อขาว
Supot Thoneakhaw

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมหลังความตายชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อศึกษา รูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมหลังความตายชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ถึง ปีค.ศ. 2012 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในปี พ.ศ. 2555 ในพื้นที่แขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวางและนครหลวงเวียงจันทน์ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 55 คน ประกอบด้วยผู้รู้ 10 คน ผู้ปฏิบัติ 25 คน และผู้เกี่ยวข้อง 20 คน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎีประวัติศาสตร์ (Historicism) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusionism) ทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรม (Configurationism) ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural- Functionalism) ผลการศึกษาพบว่า

ประวัติศาสตร์ของพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเริ่มต้นขึ้นในช่วงต้นคริสตวรรษที่ 1800 เมื่อการค้าฝิ่นเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยราชอาณาจักรลาวได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนเครื่องเช่นสิ่งเวทย์ที่มีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถสื่อให้เห็นได้ถึงภาวะอำนาจของการเมืองและเศรษฐกิจที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในพิธีกรรมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง ในยามสงครามการประกอบพิธี มีเพียงการฝังดินแบบง่าย ๆ และจุดธูปไม้ไผ่ให้เป็นควันก่อนการฝังเพื่อการบูชาศพเท่านั้น ในช่วงระยะจินตนาการใหม่ การผ่อนปรนในด้านวัฒนธรรมได้ส่งผลกระทบต่อพิธีกรรมความเชื่อในด้านพิธีกรรมหลังความตายนั่นชนเผ่าม้งซึ่งสามารถที่จะใช้ธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมของตนได้อย่างอิสระมากขึ้น ในช่วงปี ค.ศ. 2012 นั้นน่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของพิธีกรรมในด้านวัตถุ

รูปแบบในพิธีกรรมหลังความตายแบบดั้งเดิมนั้นยังคงปรากฏอยู่เสมอเนื่องมาจากจนถึงยุคปัจจุบันคือขั้นตอนของการเตรียมศพ การบูชาศพและการฝังศพ โดยในแขวงหลวงพระบาง แขวงเชียงขวาง และแขวงนครหลวงเวียงจันทน์นั้นมีความคล้ายคลึงกัน ด้านเวลากระบวนการต่างๆในการเตรียมศพจะต้องเสร็จสิ้นภายในหนึ่งวัน การจัดเตรียมสถานที่ที่จะเริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมแท่นบูชาบรรพบุรุษซึ่งอยู่ตรงหน้าทางเข้าประตูบ้านและมีการจัดวางเครื่องเช่นต่างๆไว้ในตำแหน่งที่กำหนด ด้านบุคคล ประกอบไปด้วยคนเตรียมศพ คนจัดเตรียมโลงศพ คนจัดหาเสบียงอาหารสำหรับพิธีศพ คนรับแขกและคนที่จะประกาศข่าวการตาย ด้านวัตถุ ประกอบไปด้วยวัตถุที่อยู่ในส่วนโลงศพ และวัตถุที่อยู่ภายนอกส่วนโลงศพ วัตถุที่อยู่ในโลงศพ ถูกจัดเตรียมไว้ตั้งแต่ในขั้นของการเตรียมศพ วัตถุที่อยู่นอกโลงศพนั้นจะถูกจัดเตรียมภายหลัง เมื่อมีการใช้กระดาษสาสีขาวหรือผ้าขาวปิดหน้าหิ้งของบรรพบุรุษเสียก่อน เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษ ด้านการเปลี่ยนแปลง ในช่วงปีคริสต์ศักราช 1975 มีลักษณะปรากฏสอดคล้องกันอยู่กับเหตุการณ์สำคัญในทางประวัติศาสตร์นั้นคือความเจริญรุ่งเรืองในช่วงการค้าฝิ่นและความเสื่อมถอยในยุคสงคราม ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงปรากฏอยู่ในการเปลี่ยนแปลงทางด้านขั้นตอนปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคคลและการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ ในช่วงระยะยุคจินตนาการใหม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานที่ในการฝังศพที่มีการจัดสรรที่ฝังศพให้โดยรัฐและด้านวัตถุ คือเครื่องเช่นที่ปรากฏถึงการใช้น้ำอัดลมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในเครื่องเช่นด้วย ในยุคปัจจุบันปรากฏถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบการฝังศพและวัตถุเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนั่นก็คือเบียร์ลาวซึ่งได้กลายมาเป็นเครื่องเช่นชนิดใหม่ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมหลังการตายของชนเผ่าม้ง

คำสำคัญ : พิธีกรรม, การตาย, ชนเผ่าม้ง, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, รูปแบบ, การเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objective of this qualitative research “ The Death Ritual of Hmong in The Lao People’s Democratic Republic “ are 1) to study the history of the death ritual of Hmong in The Lao People’s Democratic Republic. 2) to study the pattern and change of The death ritual of Hmong in The Lao People’s Democratic Republic From 1975 A.D. to 2012 A.D. by collecting data in the year of 2012 A.D., the focus area are Luang Prabang, Xiankhoang and Vientian prefecture. The data of samples come from 55 people including the experts 10 people. The operators 25 people and the involved people 20 people. The data from questionnaire , observation , interview and group discussion are researched by Theory of Historicalism , Diffusionism , Configurationsism ,culture Ecology and Structural-functionalism , The finding revealed the following:

Histories of the death ritual of Hmong in The Lao People’s Democratic Republic started in the 18th century with the opium trade which flourished in The Lao Kingdom and they have an effect to increase of oblation. This change is shown by the policy and economy that have a role in rite and culture of Hmong. In the ceremony, Juliette is a simple land and the bamboo a day before the funeral to worship only. During imagined looseness in culture does not affect the rites, rituals, belief in death of Hmong, who are able to practice their traditional used more freely. In 2012 is expected to change in the economy which will affect the elements of ritual objects.

Patterns in the traditional rituals of death still exist due to the current generation is the process of preparing a funeral. Worship,

funeraland burialIn LuangPrabang, Xiangkhoang and Vientiane are similarities of Processof preparingthe corpsemust be completedwithin one day. Prepare the site to start from the provision of the ancestral altar in front of the door of the house and have offerings in preparation. For the human, withthefuneralarrangementspreparethecoffinthe provision for afuneral.thereception and the people to announcethe death. Forobjective Each of theobjects insidethecoffin.And objectsoutsidethe coffin. Objects insidea coffinwill bepreparedsince thepreparationof thecorpse.Objectsoutsidethe coffinwaspreparedlaterwithwhitepaperor white clothoff theledge ofhis ancestors,In order toshow respect totheir ancestors.

The changes in 1975 areconsistentwithan important historical eventthat isflourishingin theopium tradeand the declinein the postwar era. Thenatures of the changes appearto changetheprocedures. Change the human and change the subject. In the new era of imagination To change the place of burial. Are allocated at the funeral by the government. Theobject istousesoft drinkofferingsthat appeartobe part oftheofferings. In modern times they appear to change the form of burial and its main object. Especially Beer Lao, which became the new offering that took a major role in the rituals after death of Hmong.

Keywords: Rituals, Dies, Hmong, Lao People's Democratic Republic, Pattern, Change

บทนำ

พิธีกรรมเป็นแนวทางหนึ่งของวิถีชีวิตซึ่งมีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนเป็นที่ยอมรับและเป็นเอกลักษณ์ (อารีย์ ถาวรเศรษฐ, 2546) พิธีกรรมจึงมีความสำคัญและถือเป็นแหล่งรวมข้อมูลความรู้ในเรื่องราวต่างๆของมนุษย์ในสังคมนั้นๆที่ได้ผ่านการประพุดติปฏิบัติการศึกษาอบรมและการสืบทอดสืบต่อกันมานับจากอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน (อนุমানราชชนพระยา, 2502) พิธีกรรมหลังการตายเป็นพิธีกรรมหนึ่งทางความเชื่อที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงไม่พ้นและจะต้องประกอบพิธีกรรมกันขึ้นหลังจากมีการเสียชีวิตลงไป (พิน ดอกบัว, 2550) ซึ่งมีแนว หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกันทั้งนี้ตามสภาพแวดล้อมและความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ (มณี พยอมยงค์, 2530) ชนเผ่าม้ง (Hmong/ Hmoob) เป็นชนเผ่าหนึ่งที่มีอัตลักษณ์ในทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ชนเผ่าม้งนั้นนับได้ว่าเป็นชนเผ่าในกลุ่มตระกูลจีน (Main Chinese)(Young, 1962) และเป็นชนชาติอิสระชนชาติหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์สืบเนื่องยาวนาน ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีประชากรชาวม้งรวมกันทั้งสิ้นกว่า 315, 465 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ของประชากรทั้งหมดของประเทศลาว โดยมีชนเผ่าม้ง Hmong อาศัยอยู่ 4 กลุ่ม คือ ม้งดำ ม้งขาว ม้งเขียวและม้งแดง (แกรนท์ อีแวนส์, 2547) มีการตั้งถิ่นอาศัยอยู่ในบริเวณแขวงแขวงพงสาตี แขวงอุดมไซ แขวงหลวงน้ำทา แขวงบ่อแก้ว แขวงบอลิคำไซ, แขวงคำม่วน แขวงไซยะบุรี แขวงหลวงพระบาง แขวงเวียงจันทน์ แขวงเชียงขวาง แขวงหัวพัน และแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ ส่วนในพื้นที่แขวงอื่นๆนั้นมีการอาศัยกระจายตัวอยู่อย่างเบาบาง (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2007)

แขวงเชียงขวาง แขวงหลวงพระบางและแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นแขวงที่มีชนเผ่าม้งอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มากที่สุด (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2007) บริเวณแห่งนี้เป็นแขวงที่มีชนเผ่าม้งรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาท่ามกลางของความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนการแพร่กระจายของวัฒนธรรมของถิ่นอื่นๆ เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตทุกขณะ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีกรรมหลังความ

ตาย ซึ่งพิธีกรรมนี้ถือเป็นประเพณีพิธีกรรมที่มีความสำคัญและมีระเบียบวิธีขั้นตอนที่มากมาย โดยชาวม้งมีความเชื่อว่าถ้ามีการปฏิบัติกระบวนการวิธินิพิตดังกล่าวไม่ถูกต้องสมบูรณ์แล้ววิญญาณของผู้ตายก็จะไม่ไปสู่สุคติ เหตุนี้ พิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งจึงถือเป็นพิธีกรรมที่มีผลต่อความรู้สึกและสภาพจิตใจ ซึ่งรวมไปถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งในองค์รวม การเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบและองค์ประกอบต่างๆ คือ กระบวนการปฏิบัติ, เวลาที่ปฏิบัติ, บุคคล, สถานที่ และวัตถุที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม ปัจจัยและองค์ประกอบในพิธีกรรมเหล่านี้ล้วนเริ่มมีการปรับเปลี่ยนตามความคิด ความเชื่อและกระแสนิยมจากโลกภายนอก โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงเวลาปีคริสต์ศักราช 1975 ถึงปีคริสต์ศักราช 2012 หรือสมัยปัจจุบัน (สุวิทย์ ธีรศาสดวัฒน์, 2543) ซึ่งประเทศลาวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เรื่อง พิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้ง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลง โดยเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่แขวงหลวงพระบาง อันประกอบด้วย บ้านซัวที่ 1, บ้านเมืองาและบ้านโคกหว้า แขวงเชียงขวาง ประกอบด้วย บ้านต้า, บ้านนาคำแพง, บ้านบวกกบ, บ้านคังโดน, บ้านหน้าโอและ บ้านโพนแยง และแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ ประกอบด้วย บ้านโพนงาม, บ้านหนองสองห้อง, บ้านท่าดินแดง, บ้านสมสมัย และบ้านท่าเกลี้ยง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้ชาวม้งและประชาชนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ตระหนักถึงคุณค่าของพิธีกรรม และอัตลักษณ์ในทางวัฒนธรรมต่างๆ ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีกรรมหลังความตาย ซึ่งอาจชี้ถึงทางออกอันเหมาะสม สอดคล้องให้กับการดำรงชีพของชนเผ่าต่างๆ ซึ่งต้องดำรงอยู่ในโลกอันสลับซับซ้อนตามสังคมยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมหลังความตายชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษา รูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมหลังความตายชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ถึง ปีค.ศ. 2012

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 1 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 1) แบบสำรวจ เป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยมีขอบเขตของการสำรวจในด้านนิเวศวิทยา, ด้านภูมิศาสตร์, ด้านกายภาพ, ด้านสังคม, ด้านวัฒนธรรมและด้านวิถีชีวิตของชนเผ่าม้งในพื้นที่วิจัย 2) แบบสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เพื่อใช้สังเกตเป็นแนวทางโดยการบันทึกผลการสังเกตผลงานที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรม และกิจกรรมของกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- participant observation) เพื่อใช้สังเกตสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม กระบวนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ปฏิบัติการด้วยวิธีการจดบันทึก การบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและการบันทึกเสียง 3) แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างแน่นอน แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (un structured interview) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ไม่จำกัดคำตอบ ให้ข้อมูลกว้างและหลากหลาย 3) การสนทนากลุ่ม (Focused group guideline) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ สอบถามแบบเจาะลึกได้ข้อมูลใหม่โดยกำหนดกลุ่มสนทนา 5-10 คน โดยกำหนดพื้นที่ในการสนทนากลุ่มคือ บ้านหนองสองห้อง เมืองไชยธานี นครหลวงเวียงจันทน์ การวิจัยนี้มีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะคือ 1) การเก็บรวบรวมจากเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารที่มีการบันทึก

เอาไว้ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยทำการค้นหาเอกสารที่ปรากฏข้อมูลทางด้านพิธีกรรมหลังความตายและวิถีวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง 2) การเก็บรวบรวมภาคสนาม เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ร่วมกับการนำเสนอด้วยตารางและภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

พิธีกรรมหลังความตาย หมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมในด้านพิธีกรรมที่ปรากฏขึ้นหลังการตายตามคติความเชื่อของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ชนเผ่าม้ง หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษา Sino-Tibetan สาขา Miao-Yao โดยเป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในบริเวณแขวงเชียงขวาง, แขวงหลวงพระบาง และนครหลวงเวียงจันทน์ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หมายถึง ประเทศหนึ่งที่มีที่ตั้งในบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีที่ตั้งในบริเวณละติจูดที่ 14 ถึง 23 องศาเหนือ ลองจิจูด 100 ถึง 108 มีภาษาลาวเป็นภาษาราชการ โดยในงานวิจัยนี้หมายถึงพื้นที่วิจัย อันประกอบด้วย แขวงเชียงขวาง, แขวงหลวงพระบาง, และแขวงนครหลวงเวียงจันทน์

การเปลี่ยนแปลง หมายถึง รูปแบบการดำเนินกิจกรรมในด้านพิธีกรรมที่ปรากฏขึ้นหลังการตายตามคติความเชื่อของชนเผ่าม้งใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลังการตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปีคริสต์ศักราช 1975 ถึงปีคริสต์ศักราช 2012 หมายถึง ระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันประกอบไปด้วยระยะการเปลี่ยนแปลงทางการปกครอง, ระยะจินตนาการใหม่และระยะปัจจุบัน

ผลการศึกษา

1. ประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมหลังความตายชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประวัติศาสตร์พิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก่อนเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 ปรากฏแต่เพียงตำนานเรื่องเล่าว่า มีครอบครัวชาวม้งครอบครัวหนึ่งมีลูกชายอยู่ 6 คน ครั้นเมื่อพ่อแม่ตาย ลูกชายทั้ง 6 ก็ได้สอบถามเทพเจ้าว่าจะทำอย่างไรกับศพของพ่อแม่ดี เทพเจ้าได้บอกให้ลูกนำศพพ่อแม่ไปทำความสะอาด และหาเสื้อผ้าใส่ให้ใหม่ นำศพพ่อแม่ขึ้นภูเขาสามวัน และบริเวณนั้นให้จัดทำเป็นห้องบรรพบุรุษเพื่อใช้กราบไหว้ต่อไป ในระหว่างการบูชาศพจะต้องป้อนข้าวปลาอาหารให้เหมือนกับคนเป็นที่ยังมีชีวิตอยู่ เทพเจ้ายังได้ให้ทั้ง 6 พี่น้องไปตัดไม้ไม้ไผ่ลาน หรือ ชั่งกั้ง มาทำเป็นปีที่มิขนาดยาวลดหลั่นกัน 6 ขนาด และคอยเป่าเพื่อให้เกิดเสียงดนตรีเพื่อนำทางวิญญาณ พ่อแม่ให้ไปสูสุดดี เมื่อพี่ชายคนโตได้เสียชีวิตลงพี่น้องทั้ง 5 คนไม่รู้ว่าจะควรประกอบพิธีศพอย่างไรเพราะขาดผู้เป่าปี่เพื่อการส่งวิญญาณไป 1 คน พี่น้องทั้ง 5 คนจึงไปสอบถามเทพเจ้าอีกครั้ง เทพเจ้าจึงให้นำไม้ไผ่ทั้ง 6 ลำมามัดรวมกัน จนกลายเป็นก้าง และให้ใช้เป่าบทเพลงส่งวิญญาณโดยใช้ผู้เป่าเพียงคนเดียว ส่วนอีก 4 คนที่เหลือ ให้ไปปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นแทน เช่น การจัดการงานศพ การจัดทำโถงศพ และการหุงหาอาหารต้อนรับแขก เป็นต้น (หนูชู ย่าง, 2555: สัมภาษณ์)

ในสมัยราชอาณาจักรลาว สามารถแบ่งยุคสมัยของพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ถึงปี ค.ศ. 2012 ออกเป็นสามระยะ คือ ระยะการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 ระยะจินตนาการใหม่และระยะปัจจุบันถึงปี ค.ศ. 2012

1.1 ระยะการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975

ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในระยะการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 ได้เริ่มต้นขึ้นพร้อมๆกับการอพยพเข้ามาสู่ราชอาณาจักรลาวของ

ชนเผ่าม้งในศตวรรษที่ 18 เมื่อหมดยุคเรืองอำนาจของฝรั่งเศสในอินโดจีน ราชอาณาจักรลาวได้ถือกำเนิดขึ้นใหม่พร้อมๆกับการอยู่ท่ามกลางสงครามระหว่างโลกเสรีและระบบคอมมิวนิสต์ การสร้างรัฐชาติใหม่ของลาวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยมีรายได้หลักจากการค้าฝิ่น ในช่วงที่มีการค้าฝิ่นอย่างถูกกฎหมาย ชนเผ่าม้งกลุ่มหนึ่งมีความร่ำรวยขึ้น ซึ่งนำไปสู่การประกอบพิธีศพอย่างยิ่งใหญ่ เช่น การใช้จำนวนของอาหารและเครื่องเซ่นที่มีจำนวนมากขึ้น (เกา จ่าง , 2555: สัมภาษณ์) โดยเฉพาะเมื่อมีการตายเกิดขึ้นในครอบครัวของชาวม้งกลุ่มที่ร่ำรวย โดยการจัดพิธีศพที่ยิ่งใหญ่เป็นการแสดงออกถึงอำนาจและบารมีของชาวเผ่าม้งตระกูลใหญ่ (พรมจักร หว่าง : สัมภาษณ์, 2555) ในช่วงสงครามกลางเมืองและการอพยพ ผู้ที่เสียชีวิตถูกฝังศพแบบง่ายๆ โดยการขุดหลุมฝังแบบตื้นๆ หรือการพุนดินขึ้นกลบศพเท่านั้น (บุญเพ็ช หว่าง: สัมภาษณ์, 2555)นอกจากนั้นแล้ว วัสดุอื่นๆ เช่น ก้อนหินก็ยังคงถูกนำมาใช้ในการฝังศพ การบูชาศพมีเพียงการจุดธูปไม้ไผ่และหญ้าแห้งเพื่อก่อให้เกิดควัน และกล่าวส่งดวงวิญญาณให้ไปสู่สุคติเท่านั้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยการนำของพรรคคอมมิวนิสต์ได้ใช้วัฒนธรรมแบบรัฐชาตินิยม รัฐได้กำหนดให้สามารถจัดได้โดยต้องมีรูปแบบที่เรียบง่าย เครื่องบูชาจำนวนมากและการฆ่าวัวจำนวนมากเพื่อการเซ่นไหว้เป็นสิ่งต้องห้าม สัตว์เครื่องเซ่นสังเวศส่วนใหญ่ นั้นจึงเป็นไก่และหมูแทน สัตว์ใหญ่ที่มีประโยชน์ในด้านกสิกรรมจะถูกยึดเพื่อนำไปใช้ในระบบสหกรณ์และนารวม ซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1978 นโยบายนี้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อในเรื่องการบูชาศพของชนเผ่าม้ง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ใช้เครื่องเซ่นและชนิดของสัตว์ตามศักดิ์ของผู้ตาย กล่าวคือ หากผู้ตายมีอายุมากและมีความเคารพนับถือมาก เครื่องเซ่นสังเวศต่างๆก็จะมีมากขึ้นตามฐานะ ซึ่งธรรมเนียมในพิธีกรรมเช่นนี้ถูกสั่งห้ามและถูกปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อสนองนโยบายพรรคคอมมิวนิสต์ (หว่าง หว่าง, 2555: สัมภาษณ์)

1.2. ระยะเวลาจินตนาการใหม่

ในปี ค.ศ. 1990 เป็นช่วงเวลาของการผ่อนปรนในด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆในแต่ละท้องถิ่นก็ได้รับการผ่อนปรนลงเช่นกัน (บุญคง แก้วนารา, 2555: สัมภาษณ์)ธรรมเนียมของการเลี้ยงเครื่องเซ่นตามศักดิ์ของผู้ตายได้ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง และเมื่อชนเผ่าม้งส่วนหนึ่งได้อพยพเข้ามาในเมืองเพื่อขายแรงงาน ทุนจำนวนมหาศาลก็ได้ไหลเข้าสู่พื้นที่ชนบท การซื้อเครื่องเซ่นสังเวยและการซื้อโลงศพ ก็เกิดมีปรากฏขึ้น(จำมอ ย่าง, 2555: สัมภาษณ์)ขั้นตอนการจัดเตรียมวัสดุในพิธีศพไม่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะการเข้าไปขายแรงงานในเมืองใหญ่ของคนหนุ่มสาวการจัดซื้อจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดของลูกหลานหนุ่มสาวชาวม้งที่มีทุนทรัพย์จากการค้าแรงงาน (เสียวเซ็ง ย่าง : สัมภาษณ์, 2555)

1.3 ระยะเวลาปัจจุบันถึงปี ค.ศ. 2012

นับจากปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็ได้ก้าวเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) และพร้อมกันนั้นยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ในปีเดียวกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ของรัฐบาลลาวได้กำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองแรงซื้อ (Demand) จากโลกภายนอก ตั้งแต่ช่วง ค.ศ.2000 ถึง ค.ศ. 2005 เศรษฐกิจของลาวเริ่มเป็นรูปร่างขึ้นโดยลำดับ ด้วยแรงปัจจัยจากภายนอกและนโยบายภายในที่สอดคล้องกันได้ส่งผลให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกว่า 25, 600 แห่ง องค์ประกอบของพิธีกรรมในด้านวัตถุจึงมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเข้ามามีบทบาทของเปียร์ลาว หรืออาหารสำเร็จรูปในฐานะเครื่องเซ่นดวงวิญญาณ

2. รูปแบบในพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.1 การเตรียมศพ

ถือเป็นขั้นตอนที่ทำให้ศพนั้นบริสุทธิ์โดยการชำระล้างด้วยน้ำ การชำระล้างศพจะกระทำบนแคร่ภายในบ้านซึ่งระหว่างการชำระล้างศพนั้นก็จะมีการบอกกล่าวศพของผู้ตายไปด้วยเพื่อเป็นการขอขมาที่ได้กระทำ

การล่องเงินผู้ตาย(เก้า จ่าง : สัมภาษณ์, 2555) เมื่อชำระล้างศพแล้วก็จะนำเสื้อผ้าที่ผู้ตายได้เตรียมไว้นั้นมาสวมใส่ให้และมีการจัดท่วงท่าของร่างผู้ตายโดยการจัดบริเวณท่อนแขนและฝ่ามือให้แนบสนิทไปกับลำตัว ศพที่ผ่านการประดับตกแต่งด้วยชุดนี้จะถูกนำมานอนไว้อย่างบริเวณที่นอนเดิมที่ผู้ตายเคยนอนเมื่อครั้งยังมีชีวิต(เก้า จ่าง : สัมภาษณ์, 2555) เมื่อจะบรรจุศพลงในโลงศพจะมีการกล่าวเชิญให้ผู้ตายได้เข้ามาอยู่ในโลงศพเพื่อที่ลูกหลานและญาติมิตรจะได้ทำพิธีนำทางผู้ตายให้ไปพบบรรพบุรุษ และจะมีการนำเอาเครื่องใช้ที่ผู้ตายชอบใช้และเครื่องใช้อื่นๆที่จำเป็นสำหรับการไปอาศัยอยู่ในโลกหน้าวางลงไปพร้อมกับในโลงศพด้วย เช่น เข็มและด้าย และการวางมัดส้นประจำตัวของผู้ตายหากเป็นฝ่ายชายลงไปพร้อมกับโลงศพ

2.2 การบูชาศพ จะเริ่มจากพิธีกรรมแรกคือการสวดนำวิญญาณหรือควัวเก (qhuab ke) ผู้สวดนั้นจะต้องเป็นคนในตระกูลเดียวกันกับผู้ตาย เนื่องจากวิญญาณของผู้ตายจะได้ไม่สับสนเมื่อเดินทางไปตามเสียงสวดลำนําของคนในตระกูลเดียวกัน ผู้สวดจะนำรกของผู้ตายที่ฝังตรงเสากลางบ้านเมื่อแรกเกิดบรรจุไว้ในโลงศพด้วยโดยเชื่อว่าผู้ตายต้องใช้รกสำหรับเป็นเสื้อคลุมเพื่อห่อหุ้มร่างกายในเวลาเดินทาง ถ้าเป็นผู้หญิงรกจะฝังไว้ใกล้ๆกับตรงที่เกิด เมื่อสวดลำนําเสร็จก็จะเป็นพิธีกรรม การบูชาศพโดยการลั่นกลองและการเป่าก้าง ผู้เป่าจะเป่าบทเพลงที่เป็นการอัญเชิญดวงวิญญาณของผู้ตายให้มาเข้าสู่แท่นบูชาศพ หรือ ฮูปลี โดยจะเชิญเป็นจำนวนสามครั้ง ผู้เป่าจะเป่าก้างเป็นวงกลมสามรอบในลักษณะเวียนขวาโดยที่แต่ละรอบนั้นจะมีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ และในรอบที่สามนั้น หมอ ก้างจะใช้ส่วนปลายเต้าของก้างแตะลงที่พื้นดิน เมื่อแตะแล้วหมอ ก้างจะรีบวิ่งอย่างรวดเร็วเข้ามาสู่พื้นที่พิธีที่มีการบูชาไว้แล้วกระทำการเป่าก้างวนเป็นวงกลมในลักษณะเดิมอีกสามครั้งแล้วแตะปลายของก้างลงกับพื้นในลักษณะการนั่งแบบคุกเข่า เพื่อเป็นเครื่องหมายว่าวิญญาณของผู้ตายได้เข้ามาสู่พิธีอย่างสมบูรณ์ ผู้เป่าก้างจะเดินวงรอบหน้าปะรำพิธีนี้ไปมาสวมถึงสี่ครั้ง และเมื่อมีการยื่นอาหารเข้าไปที่ปากของผู้ตาย จังหวะของก้างและดริวในพิธีกรรมก็จะเร็วขึ้น การร่วกลองเรียกว่า เต้าดริว โดยอาจมีการยิงปืนเพื่อเป็นสัญญาณว่าผู้ตายได้กินอาหารแล้ว ผู้เป่าก้างจะเดินลอดลำไม้ไผ่บริเวณที่แขวนไว้กับ

ชื่อก็จะถือว่าพิธีกรรมการบูชาศพเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ในคืนสุดท้ายของพิธีบูชาศพจะมีพิธีกรรมการล้างมลทิน ซึ่งหมายถึงการชำระหนี้ให้แก่ผู้ตายและการแบ่งสรรมรดกของผู้ตายให้กับลูกหลาน ซึ่งจะเป็นหน้าที่ของญาติผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสมากที่สุด ในตระกูลนั้นที่จะเป็นผู้พิจารณาและแบ่งส่วนของมรดกต่างๆให้ ในกรณีที่มีผู้ตายมีหนี้สินมากนั้น ญาติผู้ใหญ่จะเชิญเจ้าหนี้มารอการชำระหนี้ ซึ่งบางครั้งอาจเป็นไปได้ในลักษณะของการยกหนี้ให้เพื่อร่วมทำบุญหรือการมอบวัวให้เพื่อชดเชยหนี้สินทั้งหมด พิธีกรรมนี้จะกระทำต่อหน้าโลงศพ ในบริเวณประตูใหญ่ แต่ต้องอยู่ภายนอกบริเวณบ้าน

2.3 การฝังศพ คนเผ่าม้งมีความเชื่อเช่นเดียวกับคนจีนว่า ความมีโชคในชีวิตปัจจุบันของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษในโลกอื่น การฝังศพจึงต้องตรวจสอบตำแหน่งที่ตั้งของภูเขา หุบเขาและแม่น้ำเพื่อหาที่ฝังศพที่เป็นมงคลอันจะทำให้ลูกหลานผู้ตายมีความเจริญรุ่งเรือง ในวันสุดท้ายของการบูชาศพ หลังจากการป้อนอาหารให้ผู้ตายในมือเที่ยงเสร็จสิ้นแล้ว ศพของผู้ตายจะถูกเคลื่อนย้ายลงจากสถานที่บูชา โดยการกระทำพิธีขอมาบรรพบุรุษและการขอมาศพ พิธีกรรมจะเริ่มขึ้นเมื่อมีการเป่าแคนและการตีกลองในจังหวะที่ช้า และเมื่อหมอก้างเป่าแคนในลักษณะหมุนวนเป็นวงกลม ศพจะถูกหามขึ้นจากแท่นบูชาศพ โดยการใช้แคร่หามแบบสานขัดซึ่งมีความแข็งแรง หมอก้างจะเป่าแคนเดินนำหน้าโลงศพอันเป็นการสื่อความหมายที่หมายถึงว่า วิญญาณของผู้ตายนั้นได้สถิตออกมาร่วมกันกับศพ ตามด้วยผู้นำพิธีที่นำไก่มา 1 ตัว เหล้า ข้าวและไข่ต้มครึ่งฟอง และมีเด็กหญิงคนหนึ่งถือถ่านติดไฟมาหนึ่งก้อนสำหรับให้แสงสว่างเพื่อส่องทางเดินแก่ผู้ตาย ก่อนขบวนศพจะหยุดครั้งแรก เด็กหญิงจะโยนถ่านแล้ววิ่งกลับหมู่บ้าน ขบวนศพจะหยุดหลายครั้งเพื่อทำให้ผีร้ายซึ่งเป็นสัมภเวสีสับสน และไม่สามารถติดตามไปทำอันตราย วิญญาณผู้ตายได้ศพจะถูกหามมายังบริเวณป่าช้า ซึ่งข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมการบูชาศพทั้งหลายนั้นจะถูกนำมาพร้อมกันโดยญาติและแขกที่มาร่วมงานที่ ศพจะถูกนำมาวางไว้ยังไม่หุนศพและถูกจัดวางไว้ในลักษณะเช่นเดียวกันกับการบูชาศพ ในระหว่างนี้สิ่งของต่างๆ เช่น กระดาษสาและกระดาษเงินกระดาษทองจะถูกเผา

เป็นระยะๆ เพื่อเป็นการอุทิศเงินและเสื้อผ้าให้แก่ผู้ตาย ในการฝังศพ จะมีเฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่เข้าร่วมพิธีฝัง หลุมศพของผู้ตายจะถูกขุดขึ้นภายในวันเดียวกันกับวันที่ฝังศพในตอนเช้า เมื่อคณะทุกคนเดินทางมายังบริเวณฌาปนกิจโดยพร้อมกันแล้ว ก็จะเริ่มพิธีกรรมการฝังศพโดยการเป่าแคนและตีกลองส่งวิญญาณผู้ตาย จะมีการฆ่าวัวเพื่อเซ่นศพและนำเนื้อแจกจ่ายให้แก่แขกผู้ร่วมงาน และญาติผู้ใหญ่จะเป็นผู้สวดลำนำเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะใช้เชือกหย่อนโลงศพลงไปยังบริเวณหลุมศพ ในขณะเดียวกันก็จะทำการตัดแคร่หามศพทิ้งเป็นท่อนๆเมื่อโลงศพลงไปยังในบริเวณหลุมศพแล้ว ก็จะมีการกำหนดทิศทางการฝังโดยทิศนั้นต้องสังเกตจากการให้ส่วนศีรษะและปลายเท้าอยู่ในทิศทางที่กำหนด เมื่อกำหนดทิศแล้ว ญาติฝ่ายชายคนหนึ่งจะลงไปแฉ่งผ้าของโลงศพและยกขึ้นลงสามครั้งในขณะที่ลูกหลานคนอื่นๆจะล้อมรอบอยู่หน้าโลงศพและทำการทำกระทำการค้ำศพโดยการถือธูปคนละหนึ่งดอก การค้ำจะกระทำสามครั้งจามจังหวะการแฉ่งผ้าโลง และเมื่อค้ำบเสร็จสิ้นแล้วก็จะทำการเปิดฝาโลงให้สนิท โดยการใช้ลิ้มที่เป็นไม้ดอก และห้ามมิให้ใช้ตะปู เพราะถือว่าตะปุนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดีแก่ศพผู้ตายได้ เมื่อค้ำบเสร็จสิ้นแล้วก็จะกลบฝังโดยกลุ่มชายหนุ่มที่เข้ามาร่วมในพิธีและกลุ่มญาติช่วยกันและอาจมีการขุดดินในบริเวณใกล้เคียงมากลบลหลุมศพเพิ่มเติมเพื่อให้หลุมศพมีลักษณะนูนเป็นพูนดินขึ้นมา เมื่อกลบลหลุมศพเรียบร้อยแล้วจะมีการจัดธูปบอกผู้ตายและคารวะเป็นครั้งสุดท้ายเพื่อบอกแก่ดวงวิญญาณว่าลูกหลานและญาติมิตรนั้นได้กระทำการมาส่งผู้ตายเสร็จสิ้นแล้วและขอให้ผู้ตายไปสู่สุคติ (จง ชีอ หวาง : สัมภาษณ์, 2555)

3. การเปลี่ยนแปลงในพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สถานที่ที่จะใช้สำหรับเพื่อการฝังศพนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากธรรมเนียมนิยมแต่เดิมของชนเผ่าม้ง การจัดระเบียบของที่ดินถือเป็นนโยบายที่สำคัญในทางเศรษฐกิจของภาครัฐ การแสวงหาที่ดินเพื่อการฝังศพของชนเผ่าม้งนั้นจึงมีความยากลำบากในการที่จะต้องแสวงหาโดยที่ไม่ขัดกับสิทธิในทางที่ดินของรัฐและของผู้อื่น ในช่วงยุคจินตนาการใหม่ภายหลังจากการล้มเลิกระบบสหกรณ์และมีการ

ระดมทุนจากภายนอกประเทศนั้น การซื้อขายที่ดินเป็นสิทธิที่พึงกระทำได้ การซื้อขายที่ดินสำหรับเพื่อใช้ในการฝังศพจึงเกิดขึ้นโดยถูกกฎหมาย ขนเผ่าม้งที่มีฐานะยากจนไม่อาจสามารถหาเงินจำนวนมากเพื่อมาซื้อที่ดินของผู้อื่นเพื่อใช้ฝังศพในที่อันเหมาะสมได้ (หรือ ถั่ว: สัมภาษณ์, 2555) รัฐจึงจัดสรรที่สำหรับฝังศพให้กับชนเผ่าม้ง อย่างเป็นทางการจะลักษณะ ซึ่งสถานที่ที่จัดสรรให้นั้นรัฐไม่ได้คำนึงถึงหลักข้อห้ามปฏิบัติใดๆตามความเชื่อของชนเผ่าม้ง โดยรัฐอาศัยความสะดวกในการบริหารจัดการที่ดินมากกว่า ดังจะเห็นได้จากที่ดินที่รัฐจัดสรรให้ชนเผ่าม้งสำหรับฝังศพนั้นมักจะเป็นที่ดินที่อยู่ใกล้กับที่ที่จัดสรรให้เพื่อการอยู่อาศัยและการเกษตร ซึ่งที่ดินเช่นนี้นั้นสามารถที่จะกระทำพิธีฝังศพได้อย่างสะดวก และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในระหว่างการเคลื่อนย้ายศพ (ไฟ ต้า ย่าง: สัมภาษณ์, 2555) วัฒนธรรมและค่านิยมในทางการบริโภคสินค้าของชนเผ่า ม้งซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อวัตถุที่เป็นเครื่องใช้เพื่อประกอบพิธีศพ เช่น เครื่องสำอองและเครื่องประดับสมัยใหม่ รวมถึงของใช้ เช่น นาฬิกา น้ำอัดลมและเปียร์ได้ถูกไว้ในโลงศพของผู้ตายด้วย (จ่าง ย่าง: สัมภาษณ์, 2555) การขนย้ายศพนิยมใช้รถยนต์มาขนย้ายแทนการใช้แคร่หามและมีการเปิดแผ่นซีดีที่บรรเลงบทเพลงนำทางผู้ตายแทนการบรรเลงนำหน้าขบวน

อภิปรายผล

วิธีการในทางประวัติศาสตร์ ของพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งเมื่อวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า การบันทึกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ของชนเผ่าม้งนั้นได้มีการสอดแทรกความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าและมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และเทพเจ้านั้นมีสถานะที่สูงส่ง ซึ่งมนุษย์นั้นต้องเคารพยำเกรงและเชื่อฟัง ดังจะเห็นได้จากที่มาของพิธีกรรมการตายนี้ว่ามีที่มาจากเทพเจ้าซึ่งจะเป็นผู้ชี้แนะและหากปฏิบัติได้ถูกต้องสมบูรณ์แล้วนั้นวิญญาณของผู้ตายก็จะสามารถไปสู่สุคติภพได้อย่างสงบสุข ประเพณีหลังการตายของชนเผ่าม้งนั้นจึงถือเป็นพิธีกรรมประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญมากที่สุด

ในทุกๆ พิธีกรรมประเพณีของชนเผ่าม้ง เมื่อวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีรูปแบบทางวัฒนธรรมพบว่า พิธีกรรมการตายของการเคลื่อนย้ายถิ่นอาศัยของชนเผ่าม้งในสมัยราชอาณาจักรลาวจากประเทศจีน เขาสู่ประเทศลาว เวียดนามทางตอนเหนือของประเทศไทยและประเทศพม่า นั้น ต่างมีวิถีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองตามสายแห่งตระกูล และมีการผสมผสานกันจนกลายเป็นรูปแบบที่มีความคล้ายคลึงกันที่สุดในที่สุด นั้นแสดงให้เห็นถึงรากเหง้าในทางวัฒนธรรมดั้งเดิมในพิธีกรรมหลังความตายของชนเผ่าม้งที่มีรูปแบบอันเดียวกันกันแต่มีความแปรผันกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยด้านอัตลักษณ์ของแห่งตระกูล เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม การแพร่กระจายวัฒนธรรมในด้านพิธีกรรมการตายของชนเผ่าม้งเป็นไปตามทิศทางของการค้าและการเดินทางในทางบก ซึ่งสามารถเชื่อมโยงติดต่อกันได้โดยการใช้ม้า ลา และล่อ เพื่อใช้ในการข้ามภูมิภาคจากภูเขาสูงลูกหนึ่งไปอีกลูกหนึ่ง และในสมัยต่อมา การแพร่กระจายในทางวัฒนธรรมของประเพณีการตายนี้ยังมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วตามการคมนาคมขนส่งที่มีความเจริญขึ้น ชนเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ได้เกิดการเรียนรู้และเกิดการสรรสร้างอัตลักษณ์ในทางพิธีกรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นส่งผลให้รูปแบบของพิธีศพของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีความหลากหลายในด้านรายละเอียดซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีนิเวศน์วิทยาทางวัฒนธรรม

พิธีกรรมหลังการตายของชนเผ่าม้งเมื่อวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมได้แสดงออกให้เห็นถึงกลไกในการควบคุมสังคมของชนเผ่าม้งในด้านการให้ความสำคัญกับลำดับความอาวุโสและฐานะในทางสังคม โดยพิธีกรรมการตายสามารถควบคุมสังคม ทั้งในด้านการเป็นศาลที่สามารถตัดสินและชำระคดี ทั้งคดีด้านหนี้และมรดก ซึ่งรวมไปถึงการสร้างระบบของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่ชนเผ่าม้งและในหมู่ญาติพี่น้อง ของพิธีกรรมหลังการตายของชนเผ่าม้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงสามารถขับเคลื่อนและควบคุม ควบคุม ประคับประคองสังคมของชนเผ่าม้งให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข พิธีกรรมหลังการตายนั้นได้แสดงให้เห็นถึง แม่แบบอันเดียวกันของพิธีกรรมหลังการ

ตายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเกิดจากความเชื่อในพิธีกรรมหลังการตายที่เหมือนกัน เหตุนี้ความเชื่อที่เหมือนกันจึงสามารถที่จะกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้เหมือนกันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการศึกษา

1. ควรมีการศึกษาพิธีกรรมการตายและการเปลี่ยนแปลงของชนเผ่าม้งเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นถิ่นอาศัยของชนเผ่าม้ง เช่น ในประเทศไทย ประเทศเวียดนาม เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเปรียบเทียบ
2. ควรมีการศึกษาพิธีกรรมการตายและการเปลี่ยนแปลงของชนเผ่าม้งเพิ่มเติมในบริบทของการเข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันของประชาคมอาเซียน
3. ควรมีการศึกษาพิธีกรรมการตายและการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะด้านการนำไปใช้

1. รัฐสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อการวางแผน และสร้างเป็นกรอบแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความเชื่อของชนเผ่าม้งและชนเผ่าต่างๆ นี้อย่างเป็นระบบ
2. สถาบันทางการศึกษาสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ศึกษาเปรียบเทียบและศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นด้านวัฒนธรรมความเชื่อและพิธีกรรมได้
3. สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่และสัมมนาในวงวิชาการในประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงในทางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย ซึ่งกำลังได้รับผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความเจริญในภาวะปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- แกรนท์ อีแวนส์. (2547) **ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลาง
แผ่นดินเอเชียอาคเนย์**. แปลโดย ดุษฎี เฮย์มอนต์ กรุงเทพฯ : โอ. เอส.
พรินติ้ง. เฮาส์.
- พื้น ดอกบัว. (2550). **พุทธปรัชญาแห่งชีวิต**: กรุงเทพฯ. ศยาม.
- มณี พะยอมยงค์. (2530). **ความเชื่อของคนไทย,** ใน **วัฒนธรรมพื้นบ้าน :**
คติความเชื่อ. กรุงเทพฯ. มปป.
- สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ. (2009). **ชอกชู่ชนเผ่าในลาว**. นครหลวง
เวียงจันทน์: สถาบันค้นคว้าชนเผ่าและศาสนา.
- สุวิทย์ ธีรศาวัฒน์. (2543). **ประวัติศาสตร์ลาว 1779-1975**: กรุงเทพฯ. สร้างสรรค์.
- อารีย์ ถาวรเศรษฐ. (2546). **คติชนวิทยา**: กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.
- อนุมานราชธน .(พระยา). (2502). **เรื่องวัฒนธรรม**: กรุงเทพฯ. อมรการพิมพ์.
- Young, O.G. (1962). **The Hill Tribes of Northern Thailand**. A socioth
nological report. 2d ed. Bangkok. The Siam Society.